

Джек Лондон

Северна одисея

I

Плазовете пееха несекващата си плачевна песен, съпроводена от скърцането на хамутите и дрънкането на звънчетата на водачите, но хората и кучетата бяха уморени и не издаваха ни звук. Пъртината беше засипана с прясно навалял сняг, а те идваха отдалече и шейните, претоварени със станали на камък късове замръзнало еленско месо, се впиваха неотстъпчиво в неутъпкания път и дърпаха назад кажи-речи с човешка упоритост. Мръкваше, но тази вечер нямаше да спират на стан. В неподвижния въздух тихо валеше сняг не на парцали, а на мънички, нежни като дантела кристали скреж. Беше

много топло – само двадесет и три градуса под нулата – и хората бяха доволни. Майърс и Бетълс бяха вдигнали наушниците си, а Мейлмют Кид дори си беше свалил ръкавиците.

Кучетата бяха капнали още рано следобед, но сега започнаха да проявяват нови сили. Сред по-впечатлителните се долавяше известно неспокойство – те се дразнеха от задържащите ги теглички, някак нерешително ускоряваха хода си, душеха въздуха, наостряха уши. Ядосваха се на по-флегматичните си събратя и току ги хапеха хитро отзад, за да ги накарат да побързат. Смъмрени по този начин, мързеливците също се заразяваха и засилваха общата възбуда. Най-после водачът на първата шейна рязко заскимтя от радост, приведе се по-ниско до снега и силно напъна хамута. Другите направиха същото. Задните каиши се събраха, тегличите се опънаха, шейните се устремиха напред, а хората се вкопчиха в управляващите пръти и с всички сили зачестиха крачките си, за да не попадат под плазовете. Умората на деня се стопи и те заподвикваха ободрително на впряговете. Кучетата им отговаряха с весел лай. Те се носеха през съгъстващия се мрак във вихрен галоп.

– Джи! Джи! – провикваха се един подир друг мъжете, когато шейните им остро извиваха от главната пъртина, наклонили се на един плаз като подгонени от вятъра платноходки. Последваха стотина ярда надпрепускване до сведещото прозорче от пергаментова хартия, което говореше за домашната обстановка в хижата, за бумтящата юконска печка и за вдигащите пара канчета с чай. Но в тяхната хижа имаше пришълци. Шестдесетина ескимоски кучета предизвикателно се разляха, шестдесетина космати тела се нахвърлиха върху кучетата, които теглеха първата шейна. Вратата стремително се отвори и някакъв мъж с червена

куртка на Северозападната полиция нагази до колене в снега сред разярените псета и започна спокойно и безпристрастно да раздава умиротворяващо правосъдие с дръжката на кучешкия бич. След това мъжете се ръкуваха и по този начин Мейлмют Кид бе посрещнат в собствената си хижа от чужд човек.

Стаили Принс, който трябваше да го посрещне и който бе натоварен с грижите за споменатите вече юконска печка и горещ чай, беше зает с гостите. Бяха десетина души – надали по-чудновата сбирщина е служила някога на кралицата за съблюдаване на нейните закони или за доставка на нейната поща. Бяха от най-различно потекло, но съвместният живот бе създал от тях определен тип хора – сухи и жилави мъже със заякнали от пътуването мускули, почернели от слънцето лица и спокойни души, които прозираха в открития поглед на ясните, трезви очи. Те караха кучетата на кралицата, всяваха страх в сърцата на нейните врагове, хранеха се с оскъдните дажби и бяха щастливи. Бяха видели много нещо в живота, бяха извършвали подвизи и бяха преживели много романтични премеждия, но не го- съзнаваха.

И се чувстваваха съвсем като у дома си. Двама се бяха изтегнали върху леглото на Мейлмют Кид и пееха песнички, които френските им прадеди са пели в дните, когато най-напред навлезли в Северозападния край и си взели индианки за жени. Леглото на Бетълс беше пострадало от също такова нашествие: трима-четирима яки Уоуаски¹ мушнаха крака под одеялата, слушаха разказа на едного, който служил в бригадата на Уулсли, когато генералът си пробил път до Хартум. А когато той се умори, един каубой заразправя за дворци и крале, за лордове и лейди, които видял, когато Бъфало д Бил обикалял столиците на Европа. В ъгъла двама мелези, стари бойни другари от загубената борба, кърпеха хамути и си говореха за дните, когато на Северозапад бушувало въстание и Луи Риел бил крап.

От всички страни се чуваха груби закачки и още по-груби шегки, а за големи опасности, преживени на мъртината и по реката, се говореше като за нещо най-обикновено, което заслужава да се спомене само заради някоя малка духовитост или смешна случка. Принс се захласна в тези неувенчани със слава герои, видели как се гради история, които смятаха великото и романтичното за нещо обикновено и случайно във всекидневния си живот Той ги черпеше със скъпоценния си тютюн с

1. Уоуаски (фр.) – професионални куриери и лодкари в Канада и Аляска, предимно от френско потекло. Б. пр.

безгрижна разточителност и в негова чест се разплитаха ръждясалите вериги на спомените и се възкресяваха забравени одисеи.

Когато приказките секнаха и пътниците напълниха за последен път лулите си и развързаха здраво стегнатите си спални чували, Принс взе да разпитва своя другар, за да научи нещо повече.

– Е, ти знаеш какво представлява каубоят – отговори Мейлмют Кид и започна да развървя мокасините си и не е никак мъчно да разбереш, че в жилите на другаря ти по легло тече английска кръв. А другите, те всички са деца на своите народи със смесица на бог знае колко други видове кръв. Двамата, които си лягат до вратата, са обикновени „мелези“ или онзи младеж с вълненото шалче – обърни внимание на веждите и издадената му челост – веднага му личи, че в опушения вигвам на майка му е проплакал шотландец. А този хубав мъж, дето слага шинела си под главата, е наполовина французин – нали го чу как говори; той не е особено приятелски настроен към двамата индианци, дето си лягат до него. Виждаш ли, когато „мелезите“ вдигнаха въстание под водачеството на Риел,

—
1 Соиге- (фр.) – френски или канадски ловци и търговци, прекосили американските гори. Б. пр.

2 Воьги (фр.) – буквално „изгорели дърва“, това са първите френски заселници в Канада, ловци. Б. пр.

индианците не се присъединиха към тях и оттогава те не изпитват много голяма обич едни към други.

– Добре, ами какъв е този мрачен човек там при печката? Готов съм да се закълна, че не знае английски. Цялата вечер не си е отворил устата.

– Грещиш. Той прекрасно разбира английски. Не забеляза ли как ни гледаше, когато слушаше? Аз забелязах. Но той няма нищо общо с другите. Когато те говореха на своя диалект, личеше, че не ги разбира. Аз също се чудя какъв ли е. Хайде да разузнаем! Хвърли едно-две дървета в печката! – високо заповяда Мейлмют Кид, втренчил поглед право в човека, за когото говореха.

Той веднага изпълни нареждането.

– Някъде са го научили на дисциплина – забеляза полугласно Принс.

Мейлмют Кид кимна, събу чорапите си и предпазливо запристъпва

между налягалите хора към печката. Там той закачи влажните чорапи между двадесетина други.

– Кога смятате да стигнете в Доусън? – попита той за опит.

Непознатият съсредоточено го изгледа и след това отговори:

– Казват, че е седемдесет и пет мили. Така ли? Може би за два, дена.

У него се долавяше съвсем лек акцент, но не се

забелязваше нерешително колебание или търсене на думи.

– Бил ли си по тия места и преди?

– Не.

– В Северозападната територия?

– Да.

– Оттам ли си?

– Не.

– Че откъде си, дявол да го вземе? Ти не си от тия – Мейлмют Кид посочи с широко движение на ръката водачите на кучетата, като включи дори и двамата полицаи, настанили се на леглото на Принс. – Къде ти е родното място? Виждал съм лица като твоето и преди, само че не мога да си спомня точно къде.

– Аз познавам вас – каза неочаквано непознатият и с това отклони въпросите на Мейлмют Кид.

– Откъде? Виждал ли си ме някога?

– Не – от ваш другар, дето свещеник, в Пастилик, но то отдавна. Той пита мене дали аз вижда вас, Мейлмют Кид. Той ми дава храна. Аз не се бави

много. Вие чува него говори за мен?

– А, ти си тоя, дето срещу видрови кожи е купил гучета?

Непознатият кимна, изтърси лулата си и се зави

в кожения си спален чувал, за да покаже нежеланието си да разговаря. Мейлмют Кид духна лоения светлик и се мушна под одеялото при Принс.

– Е, какъв е?

– Не знам... успя да измести разговора и се затвори като мида в черупката си. Но е човек, който може да ти разпали любопитството. Чувал съм за него. Преди осем години цялото крайбрежие му се чудеше какъв ли е и кой е. Тайнствена личност, значи Пристигнал от север в най-дълбока зима на много хиляди мили оттука по крайбрежието на Берингово море и бързал, сякаш бягал от дявола. Никои не успял да научи откъде

идва, но сигурно е идвал отдалеч. Когато взел храна от шведския мисионер в залива на Головия и го разпитвал за пътя на юг, бил съвсем капнал от пътуването. Ние чухме за това по-късно. После изоставил крайбрежието и се насочил направо през пролива на Нортън. Времето било лошо – виелици и бури, – но той оцелял, при все че хиляда други на негово място биха загинали, обърнал пътя и вместо при Сейнт Майкъл излязъл

на брега при Пастилик. Останал само с две кучета бил на умираше от глад. Толкова желал да продължи, че отец Рубо му дал храна, но не могъл да му послужи с кучета, защото само чакал да пристигна аз, за да потегли и той на път. Господин Одисеи знаел много добре какво значи да тръгнеш без кучета и се тормозил няколко дни. На шейната си имал куп прекрасно обработени видрови кожи, от морски видри, нали знаеш, дето струват теглото си в злато. А в Пастилик имаше и един руски търговец, същински Шейлок, който имаше безброй кучета. Е, те не се пазарили много дълго, но когато непознатият потеглил нататък, на юг, пред него тичал чудесен впряг. Господин Шейлок между другото станал собственик на видровите кожи. Аз ги видях, бяха великолепни. Ние му направихме сметката и открихме, че е спечелил най-малко по петстотин долара на куче. А никои

не би казал, че непознатият не е знаел колко струва морската видра; той бил някакъв индианец, но от малкото му приказки личало, че е живял сред бели хора. Когато морето се очисти от лед, до нас стигнаха слухове от остров Нунивак, че непознатият се отбил там, за да се запаси с храна. После се изгуби и от осем години не бяхме чули нищо за него. Въпросът е откъде е дошъл? И какво е правил там? И защо е дошъл оттам? Той е индианец, бил е кой знае къде и се е научил на дисциплина, което е необичайно за един индианец. Ето ти още една загадка на Севера за разрешаване, Принс.

– Много ти благодаря, но и бездруго съм насъбрал вече доста такива – отговори му неговият другар.

Мейлнют Кид вече хъркаше, а младият минен инженер все още гледаше право напред в непрогледния мрак и чакаше да мине странната възбуда, която вълнуваше кръвта му. А когато най-сетне заспа, мозъкът му продължи да работи – той пресичаше незначителни бели простори, преодоляваше с кучетата безкрайни пътища и виждаше мъже да живеят, да се трудят и да умират като мъже.

На другата сутрин, дълго преди да се съмне, куриерите и полиците потеглиха за Доусън. Но властите, които се грижеха за интересите на нейно величество и се разпореждаха със съдбините на по-дребните й

поданици, не дадох на куриерите дълга почивка, защото след една седмица те се появиха на реката Стюърт, тежко натоварени с поща за Солената вода. Вярно е, че кучетата им бяха сменени с нови; но само кучетата!

Хората се бяха надявали, че ще имат някакъв престой и ще могат да си починат; освен това този Клондайк беше нова област на Севера и беше им се искало да видят нещо от Златния град, където златният пясък се леел като вода, а танцувалните салони ехтели от нестихващи веселби. Но те сушаха чорапите и пушеха лулите си със същото удоволствие, както и при първото посещение, макар че един или двама по-дръзки по дух говореха за дезертиране и за възможността да минат през неизследваните Скалисти планини на изток, а оттам по долината на река Макензи да стигнат до старите си свърталища в

страната на племето чипеуа. Двама или трима дори решиха, когато изтече срокът на службата им, да се върнат у дома по този път и веднага започнаха да кроят планове за това опасно предприятие, горе-долу със същата радост, с каквата един градски жител би замислял неделен излет в гората.

Мъжът с видровите кожи изглеждаше неспокоен, при все че не проявяваше особен интерес към общия разговор, и най-последно дръпна настрана Мейлмют Кид и доста време приказва с него полугласно. Принс току хвърляше към тях любопитни погледи, но държането им стана още по-загадъчно, когато двамата си сложиха шапките и ръкавиците и излязоха на вън. Когато се върнаха, Мейлмют Кид извади на масата везните за злато, претегли шестдесет унции златен пясък и го изсипа в торбичката на непознатия. След това към тайния съвет се присъедини и началникът на куриерите и с него бе сключена някаква сделка. На другия ден керванът потегли нагоре по реката, а тоя с видровите кожи взе няколко фунта храна и се запъти обратно към Дуусън.

– Нищо не можах да разбера – каза Мейлмют Кид в отговор на въпросите на Принс, – но по една или друга причина тоя нещастник искаше да се отърве от службата... изглежда, че за него това беше извънредно важно, макар че не поиска да обясни защо. Виждаш ли, тяхната работа е също както в армията: той е постъпил за две години и единственият начин да се освободи е да се откупи. Не би могъл да дезертира и да остане тука, а той беше готов на всичко само да не напуска тия места. Решил го, когато стигнал в Дуусън, както ми каза; но никой не го познавал, нямал пукната пара и аз съм бил единственият човек, с когото бил разменил някоя и друга дума. Затова поговорил с губернатора и уредил да го

уволнят, в случай че; успее да вземе парите от мен... назаем, разбира се. Каза, че щял да ми ги върне още тази година, а ако поискам, щял да ми посочи богато находище. Никога не го бил виждал, но знаел, че е богато. А какво ли не изприказва! Ами че когато ме измъкна навън, беше готов да се разплаче. Молеше м умоляваше, падна в снега пред мене и не стана, докато не го вдигнах. Дърдореше като някой луд. Кълнеше се, че работил години и години, за Да постигне това, и не би могъл да понесе едно разочарование сега. Попитах го за какво е работил, но не щял да ми отговори. Каза, че може да го оставят да пътува по другата половина от маршрута и тогава две години няма да види Доусън, а след това вече ще е твърде късно. През живота си не съм виждал някой така да се вайка. А когато му обещах, че ще му дам парите, трябваше пак да го измъквам от снега. Казах му да смята, че ме е взел за съдружник. Мислиш, че го прие? Не щя и да чуе! Взе да се кълне, че щял да ми даде всичко, каквото намери, да ме направи по-богат, отколкото може да мечтае най-големият скъперник, и други такива. Да ти призная, човек, който влиза в такова съдружие и жертвува живота и времето си срещу храна и снаряжение, обикновено смята, че е много трудно да даде и половината от намереното. В тая работа има нещо, помни ми думата! Ще има още да чуем за него, ако остане по тия места...

– Ами ако не остане?

– Тогава ще си изпатя заради своята доброта и ще загубя някакви си шестдесетина унции злато.

Бяха настъпили студовете и дългите нощи, слънцето беше подхвалано отколешната си игра на криеница по заснежения кръгозор на юг, а за длъжника на Мейлмют Кид не се чуваше нищо. И после една мъждива утрин в началото на януари тежко натоварен керван от кучешки впрягове спря пред хижата му край река Стюърт. С него беше онзи с видровите кожи и още един човек от тези, които боговете почти са забравили да създават. Хората никога не заговаряха за сполука и смелост и за невероятни добиви на злато, без да намесят името на Аксел Гундерсон; започнеха ли да разправят край вечерния огън истории за хладнокръвие, за сила и храброст, в тях винаги се преплиташе и неговата личност. А секнеше ли разговорът, той се подемаше наново, щом се споменеше името на жената, която споделяше неговата съдба.

Както вече се каза, при сътворяването на Аксел Гуядерсон боговете си бяха спомняли някогашната си вещина и го бяха изковали по подобие на хората, които са се раждали, когато светът е бил млад. Цели седем фута се извишаваше той, облечен в живописните си дрехи на крал

на Елдорадо. Имаше гърди, врат, ръце и крака на великан. За да издържат тристата фунта кости и мускули, снегоходките му бяха най-малко с един ярд по-големи от снегоходките на другите мъже. Грубо изсечено, с изпъкнало чело и издадена челюст, с нетрепващи съвсем светли сини очи, лицето му

подказваше, че той познава само закона на силата. Жълта, като ресите на зряла царица, заскрежената му коса светеше като ден сред нощта и падаше ниско на кожата от мечка кожа. Както крачеше по тясната пъртина пред кучетата, от него лъхаше на стари морски предания;

той започна да чука на вратата на Мейлмют Кид с дръжката на кучешкия бич, както някой норвежки морски разбойник, дошъл за плячка на юг, би блъскал портите на замъка, за да му отворят.

Разголил женствените си ръце, Принс месеше кисел хляб и току поглеждаше тримата гости – трима гости, каквито един път в живота си човек може да види събрани под един покрив. Непознатият, когото Мейлмют Кид беше нарекъл Одисей, все още го занимаваше, но вниманието му бе устремено главно към Аксел Гундерсон и жената на Аксел Гуидерсон. Изминатият през деня път ѝ се беше отразил, защото многото дни, прекарани в удобни хижи след като съпругът ѝ бе завладял богатството на замръзналите златоносни жили, я бяха изнежили, и сега бе уморена. Тя си почиваше, опряна на широките му гърди като крехко цвете на някоя стена, лениво отговаряше на добродушните закачки на Мейлмют Кид и странно вълнуваше кръвта не с някой и друг случаен поглед на дълбоките си черни очи. Защото Принс беше мъж, здрав мъж, и беше виждал малко жени от много месеци насам. А тя беше по-дъзрастна от него и освен това бе индианка. Но не приличаше на някоя от туземките, омъжени за бели, които бе срещал; тя беше пътувала – между другото бе ходила и в неговата родина, както той разбра от разговора; знаеше почти всичко, което знаеха и жените от неговата раса, и много други неща, които за тях не бе присъщо да знаят. Можеше да сготви ядене от сушена риба и да направи легло в снега, а не дразнеше с мъчителните подробности на обеди с много ястия и будеше у тях странни противоречиви чувства, когато изброяваше различни гозби, които те бяха вече кажи-речи забравили. Знаеше навиците на елена, на мечката, на малката сребърна лисица и на дивите земноводни от северните морета; горите и потоците не криеха никакви тайни за нея, а следите на човек, птица и звяр, оставени по тънката снежна корица, бяха за нея отворена книга; обаче Принс забеляза веселите пламъчета в очите ѝ, когато тя прочете правилника на златотърсаческата стая. Този правилник бе

съчинен от неизтощимия Бетълс по времето, когато кръвта му бе кипяла, и Се отличаваше с изразителната недвусмисленост на своята духовитост. Принс винаги го обръщаше с лице към стената, когато се очакваше да дойдат дами, но кой би могъл да допусне, че тази индианка? ... Е, Сега вече беше твърде късно.

Тази значи беше съпругата на Аксел Гундерсон, жената, чието име и слава ръка за ръка с името и славата на мъжа ѝ бяха обиколили целия Север! На масата Мейлмют Кид я закачаше с непринудеността на стар приятел; Принс се отърси от стеснението на първото запознанство и се присъедини към него. Но тя не се предаваше в неравната борба, а мъжът ѝ, който не беше толкова остроумен, се задоволяваше само да одобрява забележките ѝ. А той много се гордееше с нея; от всеки негов поглед и движение личеше колко голямо място заема тя в живота му. Тоя с видровите кожи ядеше и не проговаряше, Равен във веселото словесно сражение, и дълго преди да свършат другите, стана от масата и излезе при кучетата. Всъщност и спътниците му доста скоро си сложиха ръкавиците и парите и го последваха.

От много дни не беше валяло и шейната се плъзгаше по здраво утъпканата юконска пъртина леко като по гладък лед. Одисеи водеше първата шейна; с втората вървяха Принс и жената на Аксел Гундерсон, а Мейлмют Кид и жълтокосият великан завършваха шествието с третата.

– Това е само някакво предположение, Кид – казваше Аксел Гундерсон, – но ми се струва, че работата е сигурна. Той никога не е бил там, ала това, дето го разправя, звучи правдоподобно, а ми показва и една карта, за която бях чувал, когато преди години бях на река Кутине. Искаше ми се да дойдеш с нас, но той е много особен и направо се закле, че ще зареже цялата работа, ако вземем още

някого. Когато се върна обаче, ти пръв ще научиш всичко и ще ти запазя участък до моя, а освен това ще те направя съдружник на равни начала за землището на града.

– Не, не! – възкликна той, когато Мейлмют Кид се опита да го прекъсне. – Това си е моя работа и преди да я свърша, за нея ще трябва две глави. Ако излезе жарно, бога ми, това ще бъде втори КРИПъл Крийк, човече! Чуваш ли? Втори Крипъл Крийк! Там е кварцова жила, да знаеш, не е нанос и ако поведем работата както трябва, ще турим ръка на всичко – милиони и милиони! Чува ли съм за това място и преди, ти също. Ще вдигнем град... хиляди работници... хубави водни пътища... парашодни линии. .. големи превози по вода... леки кораби, които да

стигат до горното течение... може да прокараме железопътна линия... дъскорезници... електрическа централа... ще си основем своя банка... търговско дружество... синдикат... Слушай, само си мълчи, докато се върна!

Шейните опряха, където пъртината пресичаше устието на река Стюърт. Едно непрекъснато снежно море, проточило широкия си простор далече към незнайния изток. Свалиха пристегнатите върху шейните снегоходки. Аксел Гундерсон се ръкува за сбогом и тръгна напред, огромните му плетени снегоходки хлътваха цели две педи в пухкавата повърхност и утъпкаха снега, за да не затъват кучетата. Жена му закрачи зад последната шейна и във вещината, с която се справяше с тежките снегоходки, проличаваше дългогодишен опит. В тишината прозвучаха бодри прощални думи; кучетата заскимтяха; тоя с видровите кожи жегна с бича един непокорен теглач.

След един час керванът заприлича на черен молив, пълзящ по дълга права линия през някакъв огромен лист хартия.

II

Една вечер подир много седмици Мейлмют Кид и Принс се бяха заловили да решават шахматните задачи на откъснатата от някакво старо списание страница. Кид току-що се беше върнал от владенията си в Бонанза и почиваше, преди да тръгне на продължителен лов за елени. Принз също беше прекарал почти цялата зима по реките и пъртините и беше зажаднял за една седмица блажен живот в хижата.

– Прикрий се с черния кон и дай шах. Не, нищо няма да стане. Виж следващия ход...

– Защо ще местиш пионкага през две полета?; Човек може да я вземе пътем, а понеже офицерът вече не играе...

– Чакай малко! Така тука остава открито и...

– Не, тук е защитено. Продължавай! Ще видиш, че ще стане.

Беше място интересно. Някой почука на вратата за втори път, преди Мейлмют Кид да каже „Влез“. Вратата се отвори. Някакво същество със залитане прекрачи навътре. Принс вдигна глава да погледне и скочи на крака. Ужасът, изписал се в очите му, накара Мейлмют да се обърне; той също се стресна макар и да бе виждал страшни неща през живота си. Съществото слепешката се запъти към тях, Принс заотстъпва, докато стигна пирона, на който висеше револверът му.

– Боже мой! Какво е това? – пошепна той на Мейлмют Кид.

– Не знам. Прилича на някой пострадал от замръзване и останал без храна – отговори Кид и

се дръпна на противоположмата страна. – Пази се!! Може да е луд! – предупреди Кид, след като затвори вратата и се върна.

Съществото се запъти към масата. Яркият пламък на лоения светилник привлече вниманието му. Той се развесели и издаде някакво зловещо грачене, което означаваше радост. После изведнъж той – защото това беше човек – залитна назад, подръпна кожените си панталони и запя песенчица, каквато пеят моряците, когато въртят шпила и морето ръмжи в ушите им:

Плава кораб по реката... Тъй, момчета! Ха така!

Кой ли му е капитанът? Тъй, момчета! Ха така!

Джоунс от Южна Каролина. Тъй, момчета...

Непознатият рязко спря, изръмжа като вълк, затътри се с несигурни крачки до полицата с храната и преди да успеят да го спрат, заръфа къс

сурова сланина. После яростно се сборичка с втурналия се към него Мейлмют Кид, но силата, породена от безумието, го напусна така внезапно, както се беше появила, и той безпомощно остави плячката си. С общи усилия го сложиха на една табуретка и той се отпусна полулегнал върху масата. Няколко глътки уиски го подкрепиха дотолкова, че да може да бръкне с лъжица в захарницата, която Мейлмют Кид сложи пред него. След като гладът му се поуталожил, Дрино, потресен, му подаде капаче слаб говежди бульон.

В очите на това същество светеше мрачна лудост, която пламваше и гаснеше при всяка глътка. Лицето му беше останало почти без кожа. Всъщност това лице, изпито и измършавяло, много малко приличаше на човешки лик. Мразът го беше хващал много пъти надълбоко и всяко замръзване беше оставяло Нов слой струпеи върху полузаздравелите белези на предишните. Тази суха, втвърдена повърхност имаше кърваво-черен цвят, и беше нацепена от отвратителни пукнатини, от които прозираше живо месо, Кожените му дрехи бяха мръсни и дрипави, а опърлената и избеляла козирка от едната страна подсказваше, че е лежал върху огън.

Мейлмют Кид посочи едно място, където сушената на слънце кожа е била изрязана ивица по ивица – страшния белег на глада.

– Кой... си... ти? – бавно и ясно изговори Кид. Човекът не му обърна внимание.

– Откъде идваш?

– „Плава кораб по реката...“ – затрептя в отговор гласът на нещастника.

– То се знае, че е плавал по реката – каза Кид и го разтърси с надеждата, че ще изтръгне от него нещо по-разбрано. Гостът извика от допира и се хвана с ръка за страната, явно от болка. Сетне бавно се изправи, полуоблегнат на масата.

– Тя ми се изсмя... ей така... с омраза в очите... и тя... не... поиска... да дойде.

Гласът му замря и той понечи да се отпусне отново на стола, обаче Мейлмют Кид го стисна за китката и изкрещя:

– Кой? Кой не поиска да дойде?

– Тя, Унга. Тя се изсмя и ме удари, ей така и ей така. И после...

– Да?

– И после...

– И после какво?

– И после той остана да лежи много тихо на снега, дълго време. Той

е... още... на... снега. Двамата мъже безпомощно се спогледаха.

– Кой е на снега?

– Тя, Унга. Тя ме изгледа с омраза в очите и после...

– Какво после?

– И после взе ножа, ей така; и – раз, два... Тя беше слаба. Аз вървах много бавно. А там има много злато, на това място, много злато.

– Къде е Унга? – „Кой знае – помисли си Мейлмют Кид, – може би тя умира на една миля от хижата!“ И безпощадно задруса нещастника и заповтаря: – Къде е Унга? Коя е Унга?

– Тя... е... на... снега.

– Продължавай! – Кид жестоко го стисна за китката.

– Аз ... също ... щях... да ... остана ... на ... снега... но ... аз ... трябваше ... да ... изплатя... един ... дълг. Много ... ми ... тежеше ... аз ... трябваше ... да ... изплатя ... един ... дълг ... да ... изплатя. .. дълг... трябваше ... – Разпокъсаните несвързани думи секнаха, непознатият затършува в торбата си и измъкна кесия от еленова кожа. – Дълг... да ... изплатя ... пет... фунта ... злато ... заем ... Мейл ... мют ... Кид ... аз ... – Изнемощял, мъжът клюмна глава на масата и Мейлмют Кид не може вече да го събуди.

– Това е Одисеи – спокойно каза той и хвърли кесията със златния пяск на масата. – Изглежда, че с Аисел Гундерсон и жената е свършено. Хайде да го сложим да легне. Той е индианец, ще оживее, а освен това ще ни разправи нещичко.

Когато разрязваха дрехите му, близо до дясната гръд видяха две нездравели, засъхнали По края рани от нож.

III

– Ще ви разкажа за нещата, които са се случили, както умея, но вие ще разберете. Ще започна от самото начало и ще ви разкажа за себе си и за жената, а после и за мъжа.

Мъжът с видровите кожи се придръпна към печката, както правят хора, дето са били лишени от огъня и се боят, че този дар на Прометей може всеки миг да изчезне. Мейлмют Кид пооправи лоения светилник и го сложи тъй, че светлината да пада върху лицето на разказващия. Принс се вдигна от леглото и се присъедини към тях.

– Аз съм Наас, вожд и син на вожд, роден между залез и изгрев сред бурно море в миака на баща ми. Цяла нощ мъжете работели с греблата, а жените изчерпвали водата от вълните, които се нахвърляли отгоре ни, и ние сме се борили с бурята. Солените пръски замръзвали по гърдиТе на майка ми, докато дъхът й спрял със спирането на прилива. Но аз – аз съм издигнал гласа си сред вятъра и бурята и не съм умрял. Ние живеехме на Акатан...

– Къде? – попита Мейлмют Кид.

– Акатан, това е на Алеутите; Акатан, отатък Чигник, отатък Кардалак, отатък Уникак. Както казах, ние живеехме на Акатан, който лежи посред морено на края на света. Ловяхме в солените морета риба, тюлени и видри, а хижите ни се притискаха една до друга на скалистата ивица между гората и жълтия пясък, където лежаха каяците ни. Не бяхме много и светът беше много малък. На изток имаше непознати земи – острови като Акатан; затова мислехме, че целият свят е само от острови и не искахме да знаем нищо повече.

Аз бях по-друг от хората на племето ми. По пясъците на брега се търкаляха изкривени греди и изкорубени от вълните дъски от лодка, каквато моят народ никога не бе правил; и аз си спомням, че на носа в края на острова, откъдето на три страни се виждаше океанът, се издигаше бор, какъвто никога не е расъл там, гладък, здрав и висок. Разправят, че двама мъже идвали подред на това място в течение на много дни и стояли на стража до мръкване. Тези

—
Умиак – голяма ескимоска лодка. Б. пр. двама мъже дошли от морето, с лодката, парчетата от която лежах на брега. И те били бели като вас и слаби като малките деца, когато тюлените си отидат и ловците се

вършат у дома с празни ръце. Аз научих тия неща от старците и старичките, които

бяха чули от своите бащи и майки. Тия пели пришълци първо не харесвали нашите обичаи, но заякнали благодарение на рибата и лойта и станали свирепи. И двамата си построили по една хижа и си взели най-хубавите жени и след време им се родили деца. Така, се родил тоя, който трябвало да стане баща на бащата на моя баща.

Както казах, аз бях по-друг от хората на племето ми защото в мен течеше силната, чужда кръв на белия човек, дошъл от морето. Разправят, че в дните, преди да дойдат тия хора, ние сме имали други закони; но те били свирепи и свадливи и воювали с нашите мъже, докато не останал никой, които смеел да излезе насреща им. Тогава се провъзгласили за наши вождове, отменили старите ни закони и ни дали нови, та дори мъжът ставал син на баща си, а не на майка си, както било дотогава. Наредили също първородният да получава всичко, което, било на баща му преди, а братята и сестрите да се грижат сами за себе си. Дали ни и други закони. Научили ни по-лесно да ловим риба и да бием мечките, които гъмжали в нашите гори; научили ни също да слагаме повече настрана за гладни времена. И тези неща били добри.

Но когато станали вождове и нямало вече мъже,

върху които да изкарват яда си, те започнали, тия странни бели хора, да се бият един с друг. И тоя, чиято кръв тече в моите жили, пробол с копие то си за тюлени, дълго колкото цяла ръка, тялото на другия. Децата им продължили враждата, а след това и децата на техните деца; и имало голяма омраза между тях и черни дела, чак до моето време, когато в двете семейства останал жив само по един човек,

който да продължи рода на тия, които са живели преди нас. От моя род бях останал само аз; от рода на другия имаше само едно момиче, Унга, която живееше с майка си. Нейният баща и моят баща не се завърнаха от риболов една вечер, но после големите вълни ги изхвърлиха на брега и те бяха здраво вкопчени един в друг.

Хората се чудеха на омразата между двата рода, а старците клатеха глави и казваха, че враждата щяла да продължи, когато на нея и на мен се родят деца. Те ни доказваха, когато бях още момче, докато им повявах и започнах да гледам на Унга като на враг, бъдеща майка на деца, които ще воюват с моите. Аз мислех за тези неща всеки ден. Д ала когато пораснах и станах юноша, запитах защо трябва да бъде така. И ми отговориха: „Не знаем, но така са правили вашите бащи.“ И аз не можех да се начудя, че тези, които ще се родят, трябва да продължат борбата

на онези, които са си отишли, и това не ми се виждаше право. Но хората казваха, че така трябвало да бъде, а аз бях невръстен юноша.

А те казваха, че трябва да побързам, та моите деца да бъдат по-големи и да заякнат преди нейните. Това беше лесно, понеже бях главатар и хората ме уважаваха заради делата и законите на моите отцъ и заради моето богатство. Всяка девойка би дошла при мене, но аз не можех да намеря нито една, която да ми допадне. А старците и майките на девойките ми казваха да побързам, защото вече имаше ловци, които предлагаша голям откуп на майката на Унта, а отраснеха ли нейните деца преди моите, моите сигурно щяха да умрат.

Но аз все не можех да си намеря девойка, докато не я открих една вечер, когато се връщах от риболов. Слънцето беше слязло ниско, ей така, и светлината блестеше право в очите, духаше вятър и каяците се надбягваха с белите вълни. Изведнъж каякът на Унга се стрелна край моя и тя ме погледна, ей така, а черната ѝ коса се вееше като облак в нощта и по бузите ѝ имаше мокри пръски. Както казах, слънцето блестеше право в очите и аз бях невръстен юноша, някак си всичко ми стана ясно и аз разбрах, че това е зовът на еднаквата ни кръв. Когато излетя напред, тя се обърна от разстояние на два удара с греблото и ме погледна, както можеше да погледне само жената Унга, и аз пак разбрах, че Това е зовът на кръвта. Хората закрепяха, когато ние се понесохме край тромавите каяци и ги оставихме назад. Тя беше много бърза с греблото, а моето сърце беше като издуто от вятъра платно, но не можех да я настигна. Вятърът се засили, морето побеля, а ние като тюлени, които се гмуркат в гонени от вятъра вълни, се носехме по златната пътека на слънцето... Наас седеше на крайчеца на табуретката, приведен напред, в положението на човек, който гребе, и преживяваше отново надбягването. Някъде отатък печката той виждаше мятания се каяк и развените коси на Унга. Ревът на вятъра звучеше в ушите му, а в ноздрите му се набиваше соленият дъх на морето.

– Но тя стигна брега и със смях изтича по пясъка към хижата на майка си. И една велика мисъл ми дойде тази вечер – мисъл, достойна за този, който беше вожд на целия народ на Дкатан. И когато изгря луната; отидох край хижата на майка ѝ и погледнах даровете на Яш Нуш, които бяха отрупани при вратата – даровете на Яш Нуш, силния ловец, който искаше да стане баща на децата на Унга. И други младежи бяха струпвали дарове там и бяха си ги прибирали пак; и всеки младеж беше струпвал повече, отколкото бе имало в предишния куп.

И аз се засмях на луната и на звездите, и отидох в хижата, където

пазех богатствата си. И много пъти ходих напред и назад, докато моят куп стана по-висок отколкото пръстите на едната ми ръка от купа на Яш Нуш. Там имаше риба, сушена на слънце, и пушена; и четиридесет кожи от тюлени и двадесет кожи от морски котки, и всяка кожа беше вързана на гърлото и напълнена .с лой; и десет кожи от мечки, които бях убил в горите, когато излизаха от леговищата си напролет. Имаше и мъниста, и одеяла, и алени платове, купени от хора, които живееха на изток и който ги бяха купили от хора, които живееха още по на изток. Погледнах купа на Яш Нуш и се изсмях, защото аз бях главатар на Дкатан и моето богатство бе по-голямо от богатството на всичките ми младежи, а моите отци бяха вършили подвизи и установявали закони и името им никога не ще слезе от устата на хората.

После, когато настъпи утрото, слязох до брега и пътем погледнах с крайчеца на окоото къщата на Унга и майка ѝ. Даровете ми още стояха недокоснати. жените се подсмиваха и си подхвърляха присмехулни думи. Бях изненадан, защото никой още не беше предлагал такъв откуп, и тази нощ добавих още дарове към купа и сложих до него каяк от добре ошавена кожа, който никога още не беше плавал в морето. Но на другия ден те още си бяха там и ме правеха за смях пред хората. Майката на Унга бе хитра и аз се ядосах, че така ме срами пред моя народ. Затова следващата нощ, занесох още дарове и струпах голяма камара, и домъкнах своя умиак, който струваше колкото двадесет каяка. И на сутринта купът беше прибран.

Тогава се заприготвих за сватба и дори хора, които живееха далече на изток, дойдоха за гощавката на тоя потлач и за сватбените дарове. Унга беше по-възрастна от мене с четири слънца според начина, по който брояхме годините. Аз бях още юноша, обаче бях вожд и син на вожд и възрастта нямаше значение.

Една сутрин някакъв кораб изду платна над морската шир и взе да расте с всеки порив на вятъра. От страничните му отвори течеше бистра вода и моряците припряно работеха на помпите. На носа стоеше грамаден мъж; той следеше дълбочината на водата и даваше заповеди с гръмовит глас. Очите му бяха бледосини като дълбоките води, а на главата си имаше грива като морски лъв. И косите му бяха жълти като сламата от южните жита или като манилски коноп, от който моряците плетат въжа.

През последните години бяхме виждали кораби отдалеч, но този първи спря край брега на Дкатан. Пиршеството се прекъсна, жените и децата се изпокриха в хижите, а ние, мъжете, опънахме лъкове и

зачакахме с копия в ръце. Но когато носът на кораба се удари в пясъка, чужденците, заети с работата си, не ни обърнаха никакво внимание. Щом започна отливът, те наклониха кораба и започнаха да кърпят една голяма дупка на дъното му. Тогава жените наизлязоха пак и пиршеството продължи.

Когато дойде приливът, морските странници откараха шхуната в дълбоки води и след това дойдоха при нас. Те носеха подаръци и се държаха дружелюбно; затова им направих място и с цялото си великодушие ги дарих, както бях дарил и другите гости, защото това беше моят сватбен ден, а аз бях главатарят на Дкатан. И тоя с гривата на морски лъв бе там, толкова висок и толкова силен, че сякаш земята се тресеше от стъпките на неговите нозе. Той дълго гледа право в Унга, със скръстени ръце, ей така, и стоя, докато си отиде слънцето и излязоха звездите. Тогава се върна на своя кораб. След това аз хванах Унга за ръка и я поведох към моята хижа. И имаше песни и много смях, а жените подхвърляха присмехулни думи, както правят всички жени при такива случаи. Но ние не им обръщяхме внимание. Тогава хората ни оставиха сами и се прибраха.

Последните провиквания още не бяха заглъхнали, когато вождът на морските странници влезе през вратата. Той донесе черни бутилки, от които ние пихме и се веселихме. Виждате ли, аз бях още юноша и бях прекарал всичките си дни на края на света. И кръвта ми стана като огън, а сърцето леко като пияната, която хвърчи от вълните, разбиващи се в крайбрежните скали. Унга седеше мълчаливо сред кожите в ъгъла с широко отворени очи, като че я беше страх. А тоя с гривата на морски лъв дълго гледа право в нея. После неговите хора дойдоха с вързопи и той струпа пред мене богатство, каквото нямаше в целия Акатан. Там имаше пушки, и големи, и малки, и барут, и сачми, и патрони, и лъскави брадви, и стоманени ножове, и чудни сечива, и странни неща, подобни на които никога не бях виждал. Когато ми показа със знак, че всичко това е мое, аз реших, че е велик човек, щом е толкова щедър; но той ми показа също, че Унга трябва да отиде с него на кораба му. Разбирате ли?... Че Унга трябва да отиде с него на кораба му! Кръвта на моите отци

закипя изведнъж в мене и аз замахнах да го пробода с копието си. Но духът, затворен в бутилките, беше лишил ръката ми от живот и той ме хвана за врата, ей така, и удари главата ми о стената на хижата. И аз станах безсилен като новородено дете и краката се подкосиха под мене. Унга пицеше и се вкопчваше и събаряше всичко по пътя, когато той я

помъкна към вратата. После той я вдигна с големите си ръце, а когато тя заскуба жълтите му коси, избухна в смях, който звучеше като рева на големия мъжки тюлен по време на бесуване.

Изпълзях на брега и взех да викам хората си, ала те се страхуваха. Само Яш Нуш се показа като мъж, но те го удариха с гребло по главата така, че той се захлупи по лице на пясъка и не се мръдна

вече. А те вдигнаха платната под звуците на песните си и корабът потегли, носен от вятъра. м

Хората казаха, че така било добре, защото нямало вече да има кръвна вражда в Акатан; но аз не пророних нито дума и изчаках да настъпи пълнолуние, а тогава сложих риба и лой в каяка си и отплавах на изток. Видях много острови и много хора и аз, който бях живял на края, видях, че светът е много голям. Обяснявах със знаци, но никой не беше виждал шхуна нито човек с гривата на морски лъв и всички ми сочеха все на изток. Спях на странни места, ядах чудновати неща и виждах непознати лица. Мнозина ми се смееха, защото ме смятаха за побъркан; но понякога старци ме обръщаха с лице към светлината и ме благославяха, а очите на младите жени се замъгляваха, когато ме разпитваха за чуждоzemния кораб, за Унга и за хората, дошли от морето.

И по този начин, през буйни вълни и страшни бури, стигнах до Аляска. Там имаше две шхуни, но нито едната, нито другата беше тази, която търсех. Продължих на изток, светът ставаше все по-голям, но и на остров Унамок никой не знаеше нищо за кораба, нито на Кадиак, нито на Атопнак. И така един ден стигнах до скалистата страна, където хората копаеха големи дупки в планината. И там имаше шхуна, но не моята шхуна, и хората я товареха с изкопаните камъни. Това ми се видя детска работа, защото целият свят е направен от камъни; обаче те ми дадоха храна и ме накараха да работя. Когато шхуната затъна дълбоко във водата, капитанът ми даде пари и ми каза да си вървя, но аз го попитах накъде ще пътува и той показа на юг. Казах му със знаци, че искам да тръгна с него; той първо се изсмя, но после, понеже не му достигаха хората, ме взе да помагам на моряците. Така се научих да говоря като тях, да тегля въжета, да събирам коравите платна, когато изневиделица налети буря, и когато ми дойде ред, да стоя на кормилото. Но в това нямаше нищо чудно, защото кръвта на моите отци бе кръв на мореплаватели.

Бях смятал, че ще е лесно да намеря този, когото търся, щом се озова сред неговия народ; а когато един ден стигнахме суша и влязохме през портите на морето в пристанище, очаквах, че може би ще

видя толкова шхуни, колкото пръсти имам на ръцете си. Но там

имаше цели мили пристани и корабите бяха наредени като множество дребни рибки; а когато взех да ги обикалям и да разпитвам за човек с грива на морски лъв, моряците ми се смееха и ми

отговаряха на езиците на много народи. И открих, че са дошли от всички краища на земята.

Отидох в града и заоглеждах всеки срещнат в лицето. Но те бяха като рибата моруна, когато минава на стада край бреговете, и не можех да ги преброя. А шумът така се блъскаше в ушите ми, че оглушах и ми се замая свят от толкова блъсканица. Продължавах все нататък и нататък през земи, които пееха в топлия слънчев блясък, където в равнините зрееше богата жетва и където огромни градове гъмжаха от мъже, които живеяха като жени, с лъжливи думи на уста и с черни сърца, жадни за злато. А през цялото това време в Акатан моят народ ходеше на лов за зверове и риба и живееше щастлив с мисълта, че светът е малък.

Но погледът в очите на Унга, завръщаща се от риболов, не ме напускаше нито за миг и аз знаех, че ще я намеря, когато му дойде времето. Тя вървеше пред мен по тихи улички във вечерния здрач или ме караше да я гоня през натежали от зърна ниви, мокри от утринна роса, и в очите ѝ имаше обещание, каквото можеше да даде само жената Унга.

Така пребродих хиляди градове. Някои хора бяха добри и ми даваха храна, други ми се смееха, а трети ме ругаеха; но аз държах езика си зад зъбите, живеях по чужд за мен начин и виждах чужди за мен гледки. Понякога аз, който бях вожд и син на вожд, работех за хората – хора груби в приказките и корави като желязо, които печелеха злато от потта и скърбите на техните братя хора. Ала нито дума отговор не получих на моите въпроси, докато не се върнах при морето, както тюленът се връща там, където отглежда малките си. Но това стана в друго пристанище, в друга страна, която лежи на север. И там чух неясни слухове за жълтокосия морски скитник и научих, че бил ловец на тюлени и дори в този миг бил някъде по океана.

Тогавя постъпих на ловна шхуна, карана от мързеливи сиваши, и отплавах по тази пътина без следи на север, където ловът за тюлени бе в разгара

си. Прекарахме много тежки месеци на път и говорехме с много моряци от ловните кораби, и чувахме много за безразсъдните подвизи на тоя, когото търсех, но нито веднъж не го зърнахме по моретата. Отидохме на север чак до островите на Прибилов и избивахме тюлените на цели стада по брега, и ги носехме още топли на борда, докато от страничните отвори протичаше мас и кръв и ставаше толкова хлъзгаво, че човек

не можеше да се задържи на крака на палубата. После ни подгони боен кораб, който се движеше с пара, и откри срещу нас огън с големи оръдия. Но ние вдигаме платно след платно, докато вълните взеха да преливат през борда и измиха палубата от кръвта, и се загубихме в мъглата.

Говори се, че по същото време, когато сме бягали със страх в сърцата, жълтокосият морски скитник влязъл в пристанището на островите на Прибилов, спрял точно пред търговското представителство и докато една част от моряците му задържали служещите на дружеството, останалите натоварили десет хиляди прясно осолени кожи от складовете. Казвам, че се говори, но аз вярвам, защото, където и да слизах на брега, макар никога да не съм го срещнал, северните морета гърмяха от разкази за неговите безчинства и смелост, та най-последно трите народа, които имат владения там, започнаха да го търсят с корабите си. Чувах и за Унга, защото капитаните я

превъзнасяха, и тя била винаги с него. Свикнала с

обичаите на неговия народ, казваха: те, и била щастлива. Но аз не вярвах – аз вярвах, че сърцето се стреми назад при нейния народ, към жълтия бряг на Акатан.

Затова след много време се върнах в пристанището, което е при портите на морето, и там научих, че той е прекосил цялата шир на Великия океан, за да лови тюлени на изток от топлата страна, която лежи на юг от руските морета. И аз, вече моряк, отплавах заедно с хора от неговия народ и поех по-неговия път на лов за тюлени. И край тая нова земя имаше малко кораби, но ние плавахме на север наред със стадо тюлени и ги бихме през цялата пролет. А когато женските натежаха от плод и минаха в руски води, нашите моряци се уплашиха и взеха да роптаят. Защото имаше много мъгла и всеки ден губехме хора и лодки. Те отказаха да работят и затова капитанът обърна кораба обратно по пътя, по който бяхме дошли. Но аз знаех, че жълтокосият морски скитник не се страхува и ще гони стадото чак до руските острови, където малцина отиват. Затова взех лодка в мрака на нощта, когато вахтеният задрямна на горната палуба, и потеглих сам към топлата дълга страна. Пътувах на юг, докато в залива Йедо срещнах хора, буйни и безстрашни. А девойките от Иошивара бяха дребнички и гиздави, и привлекателни; но аз не можех да спирам, защото знаех, че Унга се люшка по мятащите се вълни край свърталищата на тюлените на север.

Мъжете в залива Йедо се бяха събрали от всички краища на земята, не признаваха ни бог, ни дом и плаваха под японско знаме. С тях отидох до богатите брегове на Медния остров, където струпахме големи

купища пресовани кожи. В това безлюдно море не видяхме жива душа, докато не се пригответе за обратен път. Тогава един ден силен порив на вятъра разпръсна мъглата; подир нас летеше някаква шхуна, а по петите ѝ димеше с комините си руски военен параход. Понесохме се срещу вятъра, но шхуната идваше все по-наблизо, понеже напредваше с три фута срещу всеки два, изминати от нас. А на кърмата ѝ стоеше човекът с гривата на морски лъв, шхуната му се беше наклонила под издутите платна, а той се смееше от изблик на жизнена сила. Унга също бе там – аз я познах в същия миг, – но той я изпрати долу, когато топовете заговориха през морето. Както казах, те се носеха напред с три фута срещу всеки два, изминати от нас, докато позеленялото им кормило започна да се мярка пред очите ни всеки път, щом ги издигнеше вълна, а аз стисках кормилното колело и проклинах, застанал гърбом към руските снаряди. Защото разбирах, че той е решил да излезе пред нас, за да може да избяга, а да бъдем хванати ние. И те ни оставиха без мачти, и вятърът ни повлече като ранена чайка, а той изчезна зад хоризонта – той и Унта.

Какво можехме да направим? Пресните кожи говореха сами за себе си. Затова ни отведоха в руско пристанище, а след това в една безлюдна страна, където ни накараха да работим в солните мини. И някои умряха, а някои... някои не умряха.

Наас дръпна одеялото от гърба си и разголи сбръчкано и разкривено тяло, по което ясно личеха белези от камшик. Принс побърза да го наметне пак, защото гледката не беше приятна.

– Времето течеше мъчително бавно и понякога хората бягаха на юг, но винаги ги докарваха обратно. Затова, когато ние, дошлите от залива Йедо, се вдигнахме една нощ и взехме пушките на охраната, се запътихме на север. Страната беше много обширна, с подгизнали равнини и огромни гори. Настъпиха студове, земята се покри с дебел сняг, а никой не знаеше пътя. Дълги месеци пътувахме, през безкрайните гори – не помня вече колко, защото храната ни беше малко и често лягахме и чакахме смъртта. И най-после стигнахме при студеното море, ала само трима доживяха да го видят. Единият бе тръгнал от Йедо като капитан и знаеше наизуст положението на големите земи и мястото, където човек може да премине от една на друга по леда. И той ни поведе – не зная колко време ни води, толкова дълго беше, – докато останахме само двама. Когато дойдохме на това място, намерихме пет души от непознатия народ, който живее в тая страна: те имаха кучета и кожи, а ние бяхме много бедни. Ние се бихме на снега, докато те умряха, умря и

капитанът, а кучетата и кожите станаха мои. Тогава тръгнах през леда, който беше напукан, и веднъж ме повлече, докато западен вятър не ме докара до брега. А след Това – заливът Головин, Пастилик и свещеникът. После на юг, на юг към топлите слънчеви страни, където бях бродил отначало.

Но ловът в морето не беше вече толкова богат и тия, които отиваха да бият тюлени, докарваха малка печалба, а се излагаха на големи опасности. Ловните флотилии се разпръснаха и капитаните и моряците не знаеха нищо за тия, които търсех. Затова се отвърнах от океана, който никога не знае покой, и тръгнах да бродя по земите, където дърветата, къщите и планините стоят винаги на едно и също място и не се движат. Стигнах много далече и се научих на много неща, дори и да чета книги и да пиша. Добре беше, че го направих, защото си мислех, че Унга сигурно знае тия неща и някой ден, когато му дойде времето... ние... нали разбирате?... когато му дойде времето.

Тъй скитах аз като ония малки рибарски лодчици, които вдигат платно на попътния вятър, но не могат да се управляват. Ала очите и ушите ми бяха винаги отворени и аз обикалях хора, които са много пътували, защото знаех, че стига да са зърнали тия, които търсех, ще са ги запомнили. Най-после срещнах човек, току-що дошъл от планините с парчета скала, в които, имаше късчета самородно злато, големи колкото грахови зърна, и той беше чувал за тях, беше ги срещал и ги познаваше. Били богати, каза той, и живеели там, където вадели злато от земята.

Това беше в дива страна и много далече, но с време аз намерих стана, ограден сред планините, където хората работеха ден и нощ, без да виждат слънце. Ала времето още не беше дошло. Аз се вслушвах в хорските приказки. Той заминал... те заминали... за Англия, както казваха, за да събере хора с много пари и да направи дружество. Видях къщата, в която са живели; тя повече приличаше на дворец, от тези, които човек вижда в старите земи. Една нощ се промъкнах през прозореца, за да видя какъв живот ѝ бе създал той. Обикалях стая след стая и си мислех, че така сигурно живеят царе и царици – толкова хубаво беше всичко. А хората наоколо говореха, че се държал с нея като с царица, и мнозина се чудеха от какво ли племе е тая жена, защото друга кръв тече в жилите ѝ и тя се отличава от жените на Акатан, а никой не знаеше нищо за нея. Да, тя беше царица, но аз бях вожд и син на вожд и бях платил за нея нечуван откуп в кожи, лодки и мъниста.

Но защо са толкова много думи? Аз бях моряк и знаех пътищата на корабите по моретата. Последвах ги в Англия, а после и в други страни.

Понякога

чувах да се говори за тях, понякога четях във вестниците за тях, но нито веднъж не сполучих да ги настигна, защото те имаха много пари и пътуваха бързо, а аз бях бедняк. После ги сполетя беда и един ден богатството им се изгуби като дим. Вестниците бяха пълни с тая новина на времето, но след това не писаха нищо повече и аз разбрах, че са се върнали там, където можеха да извадят още злато от земята.;

Те изчезнаха от света, защото сега бяха бедни, и

аз тръгнах да странствувам от стан на стан чак до долината на Кутине на север, където открих загубилата се следа. Бяха дошли и си бяха отишли – едни казваха насам, други – натам, а трети твърдяха, че са отишли на Юкон. И аз тръгнах насам, отивах натам, все пътувах от място на място, докато ми се стори, че светът ми е омръзнал, понеже е толкова голям. Но в Кутине изминах дълъг път по лоша пъртина с един мелез от северозапад, който намери за благоразумно да умре, когато ни притисна гладът. Беше ходил на Юкон по някакъв неизвестен път през планините и когато разбра, че края му е наближил, ми даде картата и ми разкри тайната за едно находище, като се закле в боговете си че там имало много злато.

След това целият свят започна да се стича на север. Аз бях бедняк; продадох се и станах водач на кучешки впряг. Останалото знаете. Срещнах него и нея в Доусън. Тя не ме позна, защото навремето бях още юноша, а тя бе живяла голям живот и не бе имала време да си спомня за този, който бе дал за нея нечуван откуп.

Нали така? Ти плати заради мене остатъка от службата ми. Тогава се върнах, за да направя всичко, както аз исках, защото бях чакал дълго, и сега, когато той ми беше в ръцете, нямаше защо да бързам. Както казвам, бях решил да направя всичко, както аз исках, защото мислено се върнах през целия си живот, през всичко, което бях видял и изстрадал, и си спомних студа и глада в безкрайните гори край руските морета. Както знаете, аз го поведох на изток – него и Унга, – на изток, където мнозина са отивали и откъдето малко са се върнали. Поведох ги към мястото, където костите и проклятията на хората пазят златото, което не им е било съдено да притежават.

Пътят беше дълъг, пъртината не беше утъпкана. Кучетата ни бяха много и ядяха по много, а шейните не можеха да носят толкова, колкото ни трябваше до пукването на пролетта. Трябваше да се върнем, преди реката да се очисти от лед. Затова тук и там правихме хранилища с припаси, за да олекнат шейните и за да не ни застигне глад на обратния път.

На Мак Куесчън имаше трима души и ние направихме хранилище близо до тях, същото направихме и на Мейо, където имаше ловен стан на десетина души от племето пели, минали през вододела на юг. След това, по целия път нататък, на изток, не видяхме никакви хора; само заспалата река, окованата гора и Бялото мълчание на Севера. Както казах, пътят беше дълъг, а пъргината неутъпкана. Понякога за цял ден тежък труд изминавахме не повече от осем или Десет мили и вечерта заспивахме мъртвешки сън. нито веднъж дори и наум не им дойде, че аз съм Наас, главатарят на Акатан отмъстителят за неправдата.

Сега правехме по-малки хранилища и за мен бе дребна работа да се върна нощем по утъпканата пъртина и да скрия храната на друго място така че да си каже човек, че е била открадната от росомахите. А има места, където реката прави праг и течението е буйно: отгоре хваща лед, а отдолу водата го разяжда. На такива места шейната, която карах аз, пропадна заедно с кучетата; за него и за Унга това беше само лош късмет и нищо повече. А на тази шейна имаше много храна и в нея бяха впрегнати най-силните кучета. Но той се изсмя, защото преливаше от жизнени сили, и започна да дава на останалите кучета малко храна, а после ги разпрягахме едно по едно и хранехме с тях другарите им. Щели сме да се връщаме без товар, казваше той, без кучета и шейни, и да се снабдяваме с храна от хранилище на хранилище; и това беше вярно, защото храната ни беше много малко и последното куче умря в тегличите същата вечер, когато стигнахме при златото и костите, и проклятията на хората.

За да стигнем До това място в недрата на големите планини – картата не лъжеше, – трябваше да изсечем стъпала в заледения склон на вододела. Всеки би рекъл, че оттатък има долина, но долина нямаше; там се стелеха безкрайни снегове, гладки като огромните плодородни равнини, и тук-таме край нас високи планини издигаха белите си глави чак до звездите. А наред тая странна, равнина, която трябваше да бъде долина, земята и снегът изведнъж пропаднаха в дупка, която слизаше направо към сърцето на земята. Ако не бяхме моряци, щеше да ни се завие свят от тая гледка; но ние останахме на шеметния ръб, за да потърсим път за слизане. И от едната страна, само от едната страна, отвесната стена се беше свлякла под стръмен наклон като корабна палуба при силен вятър. Не зная защо беше станало тъй, но тъй беше. „Това е вратата на ада – каза той, – хайде да слезем долу.“ И слязохме.

А на дъното имаше хижа, построена от някого с трупи, които бе хвърлял отгоре. Беше много стара хижа, защото разни хора бяха

умирали тука сами в различни времена, и на парчета брезова кора, които намерихме там, ние прочетохме последните им думи и проклетия. Един умрял от скорбут; другарят на друг ограбил последната му храна и барут и избягал; трети бил разкъсан от мечка гризли; четвърти търсил дивеч и умрял от глад – и така си вървяло, но никой не искал да остави златото и всички умирали до като по един или друг начин. А непотребното злато, което бяха събрали, се жълтееше по пода като на сън.

Но той, човекът, когото бях завел така далече, имаше здрав дух и ясен ум. „Ние нямаме никаква храна – каза той, – затова само ще погледнем златото, ще видим откъде са го добивали и колко е. След това веднага ще си отидем, преди да ни е заслепило и лишило от разум. Така ще можем да се върнем сетне с повече храна и да го завладеем.“ И ние огледахме огромната жила, която се открояваше в отвесния склон на дупката като истинска жила, и я измерихме и проследихме от горе до долу, и забихме колове, за да запазим участъците си, и белязахме с брадва дърветата в знак на нашите права. След това, макар че краката ни се подгъваха от недояждане, макар че ни се гадеше и разтуптените ни сърца сякаш бяха заседнали в гърлата, ние се изкачихме по непрестъпния склон за последен път, обърнахме гръб на находището и потеглихме обратно.

Към края на прехода и двамата влачихме Унга и често падахме, и най-после стигнахме хранилището. Но какво излезе? В него нямаше храна! Добре беше скроено, защото той помисли, че са го направили росомахи, и зина, та прокълна и тях, и своите богове. Но Унга се държеше смело и се усмихна, и сложи ръката си в неговата, а аз трябваше да се обърна, за да се съдържа. „Ще си починем край огъня до сутринта – каза тя – и ще подкрепим силите си с мокасините.“ Нарязахме горнището на мокасините си на ивици и ги варихме половин нощ, за да можем да ги съдвечем и преглътнем. А на утрото поговорихме за нашите възможности. До следващото хранилище имаше пет дена път; нямаше да издържим. Трябваше да намерим дивеч.

– Ще тръгнем на лов – каза той.

– Да – каза аз, – ще отидем на лов. Той нареди Унга да остане край огъня и да пести силите си. А ние тръгнахме – той да търси елени, а аз при скритата от мен храна. Но ядох малко, за да не забележат колко са ми нараснали силите. А вечерта, когато се прибираше в стана, той падаше и ставаше безброй пъти. Аз също се преструвах, че съм съвсем отпаднал, и се препъвах със снегоходките си, сякаш всяка крачка можеше да ми докара смъртта. И ние се подкрепихме с мокасините си.

Той беше мъжествен човек. Духът крепеше тялото му до сетния миг и само заради Унга сдържаше стоновете си. На втория ден тръгнах подире му, за да не пропусна неговия край. Той често лягаше да си почине. Тази нощ насмалко не свърши, но на утрото изруга със слаб глас и пак отиде да търси дивеч. Приличаше на пиян и много пъти ми се струваше, че ей сега ще свърши, но той обладаваше силата на силните, а душата му бе душа на исполин, защото успя да се наложи на тялото си до края на изнурителния ден. И удари две яребици, но не поиска да ги изяде. За това нямаше нужда от огън, а те криеха в себе си живота, но той мислеше за Унга и тръгна образно към стана. Вече не вървеше, а пълзеше по ръце и колене в снега. Аз се приближих и видях от очите му да ме гледа смъртта. Дори и тогава още не беше късно да яде от яребиците. Той захвърли пушката си и понесе птиците със зъби, като куче. Вървах до него, изправен. А той ме гледаше, когато спираше да си почине, и се чудеше, че имам толкова сили. Разбирах го по погледа, макар че вече не говореше, а когато устните му се движеха, те се движеха беззвучно. Както казах, той беше мъжествен човек и в сърцето ми проговори състраданието, но аз се върнах в мислите си през целия си живот и си спомних студа и глада в безкрайната гора край руските морета. Освен това Унга бе моя и аз бях платил за нея нечуван откуп в кожи, лодки и мъниста.

И така вървахме ние през бялата гора и мълчанието ни потискаше като тежка морска мъгла. И сенките на миналото витаеха във въздуха и навсякъде около нас; и аз виждах жълтия бряг на Ака о;

тан, и каяците, които бързаха да се приберат от д риболов, и хижите, където започваше гората. Там бяха и мъжете, които бяха станали наши вождове й законодатели, чиято кръв течеше в мен и с чиято кръв се бях сродил и чрез Унга. Да, и Яш Нуш вървеше до мен с мокър пясък в косите си и бойното му копие, пречупило се, когато бе паднал отгоре му, бе още в неговата ръка. И аз разбрах, че времето беше дошло, и виждах обещанието в очите на Унга.

Както казах, ние вървахме така през гората, докато миризмата на пушека от стана загъделичка ноздрите ни. И аз се наведох над него и дръпнах яребиците от зъбите му. Той се обърна на една страна и спря, в очите му се изписа учудване, а ръката, която беше под тялото, бавно се плъзна към ножа на хълбока. Но аз го взех и се изсмях право в лицето му. Ала той не разбра дори и тогава. аз му показах как съм пил от черните бутилки, как съм трупал на снега висок куп от даровете и възкресих пред него всичко, което ме сполетя през нощта на моята сватба. Не

промълвих нито дума, но той разбра. И въпреки това не се уплаши. Устните му се изкривиха от присмех и студена злоба и това, което научи, му даде нови сили. Не беше далеч, но снегът бе дълбок, а той се влачеше много бавно. Веднъж остана да лежи Толкова дълго, че аз го обърнах и то погледнах в очите. В тях ту проблясваше живот, ту ги забулваше смъртта. А когато го пуснах, той пак запълзя напред. Така стигнахме до огъня. Унга веднага се озова до него. Устните му се движеха, без да издават звук; после ме посочи на Унга, за да ѝ обясни. А след това остана да лежи на снега, без да се мръдне, за дълго време. Той и сега е там на снега.

Аз не промълвих нито дума, докато не опекох яребиците. Тогава ѝ заговорих на родния ѝ език, който не беше чувала от много години. Тя се изправи, ей така, отвори широко очи от изненада и ме попита кой съм и къде съм научил тоя език.

– Аз съм Наас – казах.

– Ти? – рече тя. – Ти? – И допълзя по-близо, за да може да ме види.

– Да – отговорих, – аз съм Наас, вождът на Акатая, последният от моя род, както ти си последната от твоя.

И тя се изсмя. Кълна се във всичко, което съм видял, и във всичките дела, които съм извършил, че не бих искал никога пак да чуя такъв смях. Той смрази душата ми и аз седях там, сред Бялото мълчание, сам със смъртта и с тая жена, която продължаваше да се смее.

– Хайде! – казах, защото мислех, че тя блънува. – Яж от храната и да тръгваме. Отгук до Акатан е далече.

Но тя зарови лице в жълтата му грива и продължи да се смее, та чак ми се стори, че небесата ще се сгромолясат отгоре ни. Бях мислил, че ще бъде въвн от себе си от радост, когато ме види, и с радост ще се върне към спомените за стари времена, но този начин да се радва ми се видя много чудноват.

– Хайде! – извиках аз и здраво я хванах, за ръката. – Пътят е дълъг и тъмен. Да побързаме!

– Къде? – попита тя, седна и се изтръгна от странното си веселие.

– На Акатан – отговорих аз, убеден, че лицето ѝ ще светне, когато ѝ го кажа. Но тя заприлича на неговото и устните ѝ се изкривиха от присмех и студена злоба.

– Да – каза тя, – ще отидем, ръка за ръка на Акатаи, ти и аз. И ще живеем в мръсните хижи, и ще се храним с риба и лой, и ще си родим наследник – наследник, с когото ще се гордеем цял живот. Ще забравим за света и, ще бъдем щастливи, много щастливи. Това е хубаво,

чудесно! Хайде, да побързаме! Да се върнем на Акатан!

И тя прокара ръка през жълтите му коси и се усмихна с усмивка, която не беше добра. И нямаше обещание в нейните очи.

Аз седях, мълчах и не можех да се начудя на странната природа на жената. Върнах се в мислите си към нощта, когато той я отвлече от мене, а тя крещеше и му скубеше косите – неговите коси, които сега галеше и от които не можеше да се откъсне. Тогава си спомних за откупа и за дългите години на чакане; и я стиснах в ръцете си, и я повлякох, както я беше повлякъл той. А тя се дърпаше, също както през оная нощ, и се бореше, както котка се бори заради малките си. И когато огънят бе още между нас и мъжа, аз я пузнах и тя седна и взе да ме слуша. И аз ѝ разказах за цялото изминало време, за всичко, което ми се бе случило по непознатите морета, за всичко, което бях правил в непознати страни; за безкрайното си търсене, за гладните години и за обещанието, което бе дала първо на мен. Да, разказах ѝ всичко, дори и това, което бе станало между мен и мъжа в този ден и през наскоро миналите дни. И докато говорех, виждах обещанието да расте в очите ѝ, щедро и разточително като пукването на зората. И прочетох в тях съжаление, женската нежност, обичта, сърцето и душата на Унга. Аз станах отново юноша, защото този поглед беше погледът на Унга, когато със смях беше изтичала нагоре по брега към хижата на майка си. Свърши се безмилостната тревога, и гладът, и безкрайното чакане! Времето беше дошло. Почувствавах, че тя ме зове, и ми се стори, че трябва да сложа глава на нейните гърди и да забравя. Тя отвори обятията си и аз се хвърлих към нея. Тогава изведнъж в очите ѝ пламна омраза и ръката ѝ посегна към хълбока ми. И – веднъж, дваж – тя ме удари с ножа.

– Куче! – присмя ми се тя и ме блъсна в снега. – Свиня! – И избухна в смях, който раздра тишината, и се върна при своя мъртвец.

Както казах, тя ме удари с ножа веднъж и още веднъж; но нямаше сили от глад и не ми бе писано да умра. И все пак ми се искаше да остана на това място и да затворя очи за сетния дълъг сън заедно с тези, чийто живот се бе сплел с моя и беше повел краката ми по незнайни пътища. Но имах дълг и това ми тежеше и не ми даваше покой.

А пътят бе дълъг, студът – лют, храната – малко. Хората от племето пели не бяха намерили елени и бяха ограбили моето хранилище. Същото бяха направили и тримата бели, но те лежаха измършавели и мъртви в хижата, когато минах оттам. После не помня нищо освен това, че дойдох тука и намерих храна и огън – топъл огън...

Когато свърши, той се помести близо и някак си жадно към

печката. Дълго време сенките от светилника покъртително играха по стената.

– Ами Унга! – възкликна Принс, потресен от представилата се пред него картина.

– Унга? Тя не поиска да яде от яребиците. Тя лежеше, прегърнала врата му, заровила лице в жълтата му коса. Аз придърпах огъня, за да не усеща студа, но тя изпълзя на другата страна. Запалих огън там, но нямаше полза, защото тя не искаше да яде. И така те още лежат там, на снега.

– Ти? – попита Мейлмют Кид.

– Не зная, но Акатан е малък и не ми се иска да се върна и да живея на края на света. Няма и голям смисъл да живея. Може да отида при капитан Конютантайн и той да ми сложи, белезници, а един ден да ми вържат въже, ей тъй, и аз да заспя хубав сън. И пак... не знам.

– Но, Кид! – възбудено рече Принс. – Това е убийство!

– Мълчи! – заповяда Мейлмют Кид. – Има неща, по-велики от нашата мъдрост, надвишаващи нашето правосъдие. Ние не можем да кажем кой е прав и кой е крив в случая и не е наша работа да съдим.

Наас се помести още по-близо до огъня. Настъпи дълбоко мълчание и пред очите на тримата мъже се заредиха безбройни картини.

КРАЙ

© 1963 Сидер Флорин, превод от английски

Jack London
An Odyssey of the North, 1899

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина, 16 май 2003

Публикация:

Джек Лондон, Разкази и новели
Книгоиздателство „ГЕОРГИ БАКАЛОВ“, ВАРНА, 1987
Анелия Бошнакова, Сидер Флорин, преводачи, 1987
Борис Дамянов, Желяз Янков, Сидер Флорин, Тодор Вълчев, преводачи, 1963

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2220>]